

Dokazování u odvolacího soudu

V případě, že soud prvního stupně provedl důkaz, avšak žádná skutková zjištění z něj neučinil, odvolací soud nesmí takový důkaz považovat bez dalšího za zdroj pro svá skutková zjištění. Takovýto důkaz může být způsobilým podkladem pro skutková zjištění odvolacího soudu a pro jeho závěr o skutkovém stavu jen tehdy, jestliže jej tento zopakoval.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 33 Odo 1785/2006, ze dne 24.2.2009)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl ve věci žalobkyně H. B., zastoupené advokátem, proti žalované A. N., zastoupené advokátkou, o 176.400,- Kč, vedené u Obvodního soudu pro Prahu 4 pod sp. zn. 10 C 101/2005, o dovolání žalované proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 15. května 2005 (správně 15. května 2006), č. j. 28 Co 82/2006-40, tak, že rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 15. května 2005 (správně 15. května 2006), č. j. 28 Co 82/2006-40, se zrušuje a věc se vrací Městskému soudu v Praze k dalšímu řízení.

Z odůvodnění :

Žalobkyně se po žalované domáhala zaplacení částky 176.400,- Kč představující bezdůvodné obohacení, které na její úkor získala tím, že v době od dubna 2003 do března 2004 (dále jen „rozhodné období“) užívala bez právního důvodu byt v jejím domě.

Obvodní soud pro Prahu 4 rozsudkem ze dne 14. října 2005, č. j. 10 C 101/2005-29, žalobu o zaplacení částky 176.400,- Kč zamítl a rozhodl o nákladech řízení. Vyšel ze zjištění, že žalobkyně darovací smlouvou ze dne 24. 4. 1987 darovala jednu ideální polovinu domu v P. svému synovi A. N., který tento spoluvlastnický podíl na předmětné nemovitosti převedl zpět na žalobkyni darovací smlouvou ze dne 18. 11. 2002 (s právními účinky ke dni 22. 11. 2002). Manželství žalované a A. N. bylo rozvedeno rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 6 ze dne 26. 2. 2003, sp. zn. 6 C 95/92, který nabyl právní moci dne 11. 3. 2003, a jejich nezletilá dcera A. byla pro dobu po rozvodu svěřena do výchovy matky. Žalovaná i s nezletilou dcerou v domě bydlela i po rozvodu manželství. Rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 6 ze dne 23. 10. 2003, sp. zn. 13 C 95/2003, ve spojení s rozsudkem Městského soudu v Praze ze dne 21. 4. 2004, č. j. 62 Co 98/2004-49, který nabyl právní moci dne 17. 6. 2004, bylo žalované uloženo předmětný dům vyklidit do tří měsíců od právní moci rozsudku. Žalovaná dům vyklidila v dubnu 2004. Od dubna 2003 do března 2004 platila žalobkyni měsíčně 2.500,- Kč, které žalobkyně považovala za platby na náklady vynaložené za užívání nemovitosti. Z takto zjištěného skutkového stavu věci soud prvního stupně dovodil, že žalovaná užívala dům zprvu jako manželka spoluvlastníka této nemovitosti, posléze se souhlasem žalobkyně coby výlučné vlastnice nemovitosti. Po rozvodu manželství, kdy žalobkyně svůj souhlas odvolala, právní důvod užívání domu odpadl. Protože žalovaná nemohla předvídat výsledek řízení o vyklizení nemovitosti (tj. zda bude tato povinnost vázána na zajištění bytové náhrady) a dům vyklidila ještě před uplynutím lhůty stanovené soudním rozhodnutím, soud prvního stupně dovodil, že se na úkor žalobkyně bezdůvodně neobohatila.

Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 15. května 2005 (správně 15. května 2006), č. j. 28 Co 82/2006-40, rozsudek soudu prvního stupně změnil tak, že žalované uložil povinnost zaplatit žalobkyni do tří dnů od právní moci rozsudku částku 176.400,- Kč, a rozhodl o nákladech řízení před

soudy obou stupňů. Na základě skutkových zjištění soudu prvního stupně, jež převzal, dospěl k právnímu závěru, že žalovaná od dubna 2003 do března 2004 užívala část nemovitosti ve výlučném vlastnictví žalobkyně bez právního důvodu, neboť žalobkyně svůj souhlas s užíváním části nemovitosti odvolala. Tím žalovaná na její úkor získala bezdůvodné obohacení, které je jí povinna vydat. Okolnost, že žalovaná nemohla předvídat výsledek řízení o vyklizení nemovitosti, považoval odvolací soud za bezvýznamnou. Konstatoval, že získané bezdůvodné obohacení odpovídá nájemnému, které by žalovaná musela při obvyklém běhu událostí za užívání prostor hradit, a jeho výši stanovil na základě znaleckého posudku vypracovaného soudem ustanoveným znalcem M. J. z oboru ekonomika, ceny a odhady nemovitostí. Nepřisvědčil námitce žalované, že jí užívané prostory nebyly samostatným bytem, resp. bytem pod samostatným uzamčením, neboť znalec zohlednil při vypracování posudku skutečnosti zjištěné při prohlídce předmětného domu. Vycházel z údajů o pronájmech srovnatelných nemovitostí s přihlédnutím k odlišnostem v poloze, provedení a vybavení nemovitosti. Srovnával vlastnosti oceňovaného bytu, jeho vybavenost, stavebnětechnický stav, polohu v úrovni dvou podlaží a skutečnost, že v podkroví jsou v převážné části obytných místností zkosené stropy. Obvyklé měsíční nájemné ve výši 14.700,- Kč určené znalcem shledal odvolací soud odpovídající. Neuznal tvrzení žalované, že jí placená částka 2.500,- Kč měsíčně představovala účastnicemi konkludentně sjednanou úhradu za užívání části domu. Z dopisů žalované ze dne 17. 4. 2003 a 15. 5. 2003 zjistil, že opakovaně žádala žalobkyni o sdělení, jaká je výše měsíčního inkasa za elektřinu, plyn a vodu, s tím, že bude na úhradu těchto nákladů přispívat.

Proti rozsudku odvolacího soudu podala žalovaná dovolání, v němž napadla nesprávnost právního závěru, že se na úkor žalobkyně bezdůvodně obohatila. Připustila, že část nemovitosti užívala po rozvodu manželství sice bez právního důvodu, avšak pouze po dobu soudního řízení o vyklizení nemovitosti, od něhož očekávala, že povinnost nemovitost vyklidit bude vázána na zajištění bytové náhrady. Nakonec nemovitost vyklidila bez náhrady ještě před tím, než rozsudek o vyklizení nabyt právní moci. Je tudíž přesvědčena, že se nedopustila žádného protiprávního jednání, jež by zakládalo nárok na náhradu škody či na vydání bezdůvodného obohacení. Odvolacímu soudu vytkla, že výši bezdůvodného obohacení stanovil na základě znaleckého posudku znalce M. J., který jej vypracoval na základě objednávky žalobkyně, a nikoli na základě rozhodnutí soudu. Nesouhlasí s výší obvyklého nájemného, kterou určil tento znalec, neboť v domě nebyly dvě samostatné bytové jednotky a znalec nikdy nenavštívil prostory, které v domě s dcerou užívala. Z uvedených důvodů navrhla napadený rozsudek zrušit a věc vrátit odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

Nejvyšší soud České republiky jako soud dovolací (§ 10a zákona č. [99/1963](#) Sb., občanského soudního řádu, v platném znění - dále opět jen „o. s. ř.“) po zjištění, že dovolání bylo podáno včas k tomu oprávněným subjektem (žalovanou) při splnění podmínky advokátního zastoupení dovolatelky (§ 240 odst. 1 a § 241 odst. 1, 4 o. s. ř.) a že je přípustné podle § 237 odst. 1 písm. a/ o. s. ř., se dále zabýval otázkou, zda je dovolání opodstatněné.

Žalovaná prostřednictvím dovolacího důvodu podle § 241a odst. 2 písm. b/ o. s. ř., jímž lze namítat, že rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci, zpochybnila správnost právního závěru odvolacího soudu dovozujícího, že se na úkor žalobkyně bezdůvodně obohatila tím, že v rozhodném období užívala bez právního důvodu její dům (resp. jeho část).

Právní posouzení je nesprávné, jestliže soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, popř. jestliže ze skutkových zjištění vyvodil nesprávné právní závěry.

Podle § 451 odst. 1 zákona č. [40/1964](#) Sb., občanského zákoníku, v platném znění (dále jen „obč. zák.“), kdo se na úkor jiného bezdůvodně obohatí, musí obohacení vydat. Podle § 451 odst. 2 obč. zák. bezdůvodným obohacením je majetkový prospěch získaný plněním bez právního důvodu, plněním z neplatného právního úkonu nebo plněním z právního důvodu, který odpadl, jakož i

majetkový prospěch získaný z nepoctivých zdrojů.

Plnění bez právního důvodu je jednou ze skutkových podstat bezdůvodného obohacení spočívající v tom, že mezi zúčastněnými osobami chybí právní vztah, který by zakládal právní nárok na předmětné plnění; o obohacení jde tehdy, dostalo-li se takovým plněním majetkové hodnoty tomu, komu bylo plněno, takže v jeho majetku došlo buď ke zvýšení aktiv nebo ke snížení pasiv, případně se jeho majetkový stav nezmenšil, ač by se tak za běžných okolností stalo. Příkladem plnění bez právního důvodu je užívání cizí věci bez smlouvy o nájmu či jiného titulu opravňujícího užívat cizí věc. V tom případě vzniká prospěch tomu, kdo realizuje užitelská oprávnění, aniž by se jeho majetkový stav zmenšil o prostředky vynaložené v souvislosti s právním vztahem, který zakládá právo věc užívat. Protože takový uživatel není schopen spotřebované plnění v podobě výkonu práva užívání cizí věci vrátit, je povinen nahradit bezdůvodné obohacení peněžitou formou (§ 458 odst. 1 obč. zák.). Majetkovým vyjádřením tohoto prospěchu je peněžitá částka, která odpovídá částkám vynakládaným obvykle v daném místě a čase na užívání obdobného předmětu nájmu, a kterou by nájemce za obvyklých okolností byl povinen platit podle nájemní smlouvy (srovnej rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 6. 1999, sp. zn. 25 Cdo 2578/98, publikovaný ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod R 53/2000, dále rozhodnutí ze dne 30. 10. 2003, sp. zn. 33 Odo 366/2003, uveřejněné v Souboru rozhodnutí Nejvyššího soudu, vydávaném nakladatelstvím C. H. Beck /dále jen „Soubor“/, pod označením C 2268/27, ze dne 19. 5. 2004, sp. zn. 33 Odo 291/2002, uveřejněné v Souboru pod označením C 2702/30, ze dne 30. 11. 2004, sp. zn. 33 Odo 924/2003, ze dne 28. 2. 2008, sp. zn. 33 Odo 49/2006, ze dne 24. 6. 2008, sp. zn. 33 Odo 882/2006, a ze dne 29. 8. 2008, sp. zn. 33 Odo 1081/2006). Odpovědnost za bezdůvodné obohacení je objektivního charakteru a předpokladem jejího vzniku není protiprávní úkon obohaceného ani jeho zavinění; podstatné je pouze to, že stav obohacení vznikl.

V posuzovaném případě žalovaná užívala předmětnou nemovitost coby manželka jejího spoluvlastníka. Po rozvodu manželství a poté, co žalobkyně (posléze výlučná vlastnice nemovitosti) souhlas s užíváním nemovitosti žalovanou odvolala, užívala žalovaná v rozhodném období nemovitost (resp. její část) bez právního důvodu. Jelikož za užívání žalobkyni nic neplatila (platby 2.500,- Kč měsíčně představovaly příspěvek na náklady spojené s užíváním nemovitosti), získala na její úkor bezdůvodné obohacení ve smyslu § 451 obč. zák., které je povinna jí vydat (§ 458 odst. 1 obč. zák.).

Z řečeného je zřejmé, že žalované se správnost právního závěru odvolacího soudu, že se na úkor žalobkyně bezdůvodně obohatila, nepodařilo zpochybnit a dovolací důvod podle § 241a odst. 2 písm. b/ o. s. ř. nebyl uplatněn opodstatněně.

Podle § 242 odst. 3 věty druhé o. s. ř. rozhodnutí odvolacího soudu lze přezkoumat jen z důvodů uplatněných v dovolání. Je-li dovolání přípustné, dovolací soud přihlédně též k vadám uvedeným v § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a/ a b/ a § 229 odst. 3 o. s. ř., jakož i k jiným vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, i když nebyly v dovolání uplatněny. Zatímco zmatečnostní vady se z obsahu spisu nepodávají, je řízení zatíženo vadou ve smyslu § 241a odst. 2 písm. a/ o. s. ř., tedy vadou která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci.

Podle § 213 odst. 1 o. s. ř. odvolací soud není vázán skutkovým stavem, jak jej zjistil soud prvního stupně. Odvolací soud může zopakovat dokazování, na základě kterého soud prvního stupně zjistil skutkový stav věci; dosud provedené důkazy zopakuje vždy, má-li zato, že je z nich možné dospět k jinému skutkovému zjištění, než které učinil soud prvního stupně (§ 213 odst. 2 o. s. ř.). K provedeným důkazům, z nichž soud prvního stupně neučinil žádná skutková zjištění, odvolací soud při zjišťování skutkového stavu věci nepřihlédně, ledaže by je zopakoval; tyto důkazy je povinen zopakovat, jen jestliže ke skutečnosti, jež jimi má být prokázána, soud prvního stupně provedl jiné důkazy, z nichž při zjišťování skutkového stavu vycházel (§ 213 odst. 3 o. s. ř.).

Pokud jde o postup odvolacího soudu při opakování důkazů, je třeba ve smyslu citovaných ustanovení odlišovat, zda jde o důkaz, z něhož soud prvního stupně vycházel při zjišťování skutkového stavu věci, nebo zda z provedeného důkazu neučinil žádná skutková zjištění. V případě, že soud prvního stupně provedl důkaz, avšak žádná skutková zjištění z něj neučinil, odvolací soud nesmí takový důkaz považovat bez dalšího za zdroj pro svá skutková zjištění. Takovýto důkaz může být způsobitelným podkladem pro skutková zjištění odvolacího soudu a pro jeho závěr o skutkovém stavu jen tehdy, jestliže jej zopakoval (tj. znovu jej provedl stejným způsobem, jako kdyby před soudem prvního stupně nebyl vůbec proveden). Je přitom ponecháno na úvaze odvolacího soudu, zda důkaz, který soud prvního stupně sice provedl, avšak při zjišťování skutkového stavu k němu nepřihlížel (a skutkové zjištění neučinil ani z dalších provedených důkazů), bude proveden v odvolacím řízení nebo zda za účelem jeho provedení rozhodnutí soudu prvního stupně zruší (§ 219a odst. 2 o. s. ř.).

V posuzovaném případě soud prvního stupně dospěl k právnímu závěru, že žalovaná se na úkor žalobkyně bezdůvodně neobohatila. Při svém rozhodování proto vycházel pouze z důkazů potřebných pro posouzení, zda žalovaná užívala část nemovitosti žalobkyně bez právního důvodu. K ostatním provedeným důkazům, jež měly prokázat výši bezdůvodného obohacení, vůbec nepřihlížel a žádná skutková zjištění z nich neučinil. Odvolací soud na základě soudem prvního stupně zjištěného skutkového stavu dospěl k odlišnému právnímu závěru, že žalovaná se na úkor žalobkyně bezdůvodně obohacovala užíváním její nemovitosti bez právního důvodu. Soud prvního stupně sice provedl důkaz listinou, a to znaleckým posudkem vypracovaným znalcem M. J. na objednávku žalobkyně, avšak neučinil z něj žádné skutkové zjištění. Odvolací soud, ač tento důkaz nezopakoval, jak vyplývá z protokolu o jednání před odvolacím soudem ze dne 15. 5. 2006, vycházel z něho při zjišťování výše bezdůvodného obohacení. Postupoval tak v rozporu s § 213 odst. 3 o. s. ř. a zatížil tím řízení vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci (§ 241a odst. 2 písm. a/ o. s. ř.). Kromě toho je třeba přisvědčit námitce žalované, že odvolací soud, jak je zřejmé z odůvodnění napadeného rozsudku, nepatřičně považoval znalecký posudek za důkazní prostředek vypracovaný soudem ustanoveným znalcem (§ 127 o. s. ř.), ačkoli byl vypracován mimo řízení na žádost žalobkyně, která jej předložila soudu jako svůj důkaz, a měl tedy povahu listinného důkazu (§ 129 o. s. ř.).

Žalované se tudíž prostřednictvím dovolacího důvodu podle § 241a odst. 2 písm. a/ o. s. ř. podařilo zpochybnit správnost rozsudku odvolacího soudu; dovolací soud jej proto zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení (§ 243b odst. 2 část věty za středníkem, § 243b odst. 3 věta první o. s. ř.).

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Nájem](#)
- [Ochrana osobnosti \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Odpovědnost státu za újmu \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Odpovědnost státu za újmu \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Přerušování řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Svéprávnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Promlčení a dobré mravy](#)
- [Práva dětí](#)
- [Náklady řízení](#)
- [Odmítnutí dovolání](#)

- [Bezplatná obhajoba \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)